

Тема: Оформлення елементів рукопису.

Викладач: Прасул Юлія Іванівна

Мета: навчити студентів оформляти рукописи науково-дослідних робіт.

Обладнання та матеріали: ПК зі стандартним програмним забезпеченням, табличні та ілюстративні матеріали за темою науково-дослідної роботи.

Хід практичної роботи

1. Ознайомлення з теоретичною частиною роботи

Всі науково-дослідні роботи без винятку супроводжуються певними таблицями та ілюстраціями. Табличний та ілюстративний матеріал доцільно компонувати на окремих аркушах, але при цьому вони мають займати більше половини сторінки. В противному разі їх потрібно поєднувати з текстом, або по декілька штук на сторінці. При цьому необхідно дотримуватися правил посилання на ілюстративний матеріал. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок. Їх нумерують послідовно в межах розділу.

Ілюстрації. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації. Ілюстрації розміщують відразу після згадування в тексті, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації, що використані в тексті, мають бути посилання. Під кожною ілюстрацією має бути позначення „Рис.”, номер та пояснювальний підпис, який не повинен перевищувати 2-4 рядків, крапка в кінці підпису не ставиться. Номер повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад, Рис. 1.2. (другий рисунок першого розділу).

Ілюстрації виконують на комп'ютері або пастою чорного кольору на білому папері. У випадку, коли ілюстрації є запозиченими, після назви вказуються ініціали і прізвище автора, рік видання відповідного використаного джерела.

На графіках координатні вісі викреслюються суцільними лініями однакової товщини, підписуються назви, вказуються розмірності величин. Підписи до рисунку графіка даються найбільш лаконічно, а в легенді розшифровуються більш повно. На одному графіку, як правило, не відображають більше 4-5 кривих.

Діаграми – графічне зображення залежностей між кількома величинами. До складу діаграми входять загальна назва, графічне (лінійне, площинне, об'ємне) зображення, легенда, пояснення та коментарії.

Схема – графічне зображення предмета, явища або процесу за допомогою умовних позначень та у вільному масштабі. Схематичне зображення включає загальну назву, графічне, логічне зображення, легенду, пояснення та коментарії. Виконання та оформлення схем на практиці узгоджується дослідником з керівником.

Таблиці. У вигляді таблиць оформлюють, як правило, цифровий матеріал. Таблиці мають бути простими, з назвами, при необхідності з поясненнями. В правому верхньому куті розміщують напис „Таблиця” із зазначенням її номера. Номер повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка. Наприклад, Таблиця 2.1. (перша таблиця другого розділу). На наступному рядку розміщують симетрично до тексту назву таблиці. Назву і слово „Таблиця” починають з великої літери без підкреслювання.

Назви боковику (заголовки рядків, крайній лівий стовпчик) та головки (заголовки граф, верхній рядок) мають бути лаконічними. Повторювальні слова виносять в об'єднувальні рубрики. При оформленні таблиць необхідно завжди вказувати розмірність числових величин, які мають відповідати діючим стандартам. Однорідні числові дані розміщують таким чином, щоб їх класи співпали, неоднорідні – посередині графи. Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними.

Таблицю розміщують таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на наступний аркуш. При цьому слово „Таблиця” і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами таблиці пишуть слова „Продовження табл.” і вказують номер, наприклад, Продовження табл. 2.1. Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її головку, в другому випадку – боковик. Якщо цифрові або інші дані в окремому рядку не подають, то в ньому ставлять прочерк. Таблицю можна оформити шрифтом розміром 12 пунктів з 1,0 інтервалом.

Формули. Громіздкі формули розміщують на окремих рядках. Для економії місця кілька коротких однотипових формул, відокремлених від тексту, можна подати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі і нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони згадані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнту треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова „де” без двокрапки. Формули нумеруються послідовно в межах кожного розділу. Нумери формул позначаються в круглих дужках біля правого берега сторінки без крапок від формули до її номера. Номер формули-дробу подають на рівні основної горизонтальної риски формули.

Рівняння і формули рекомендується виділяти з тексту вільними рядками. Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому в кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації.

2. Умови виконання практичної роботи:

1. Проаналізуйте зміст своєї теми.
2. Визначте, для розкриття яких моментів необхідно використовувати ілюстрацію, схему з поясненнями, таблицю.
3. Оберіть за темою своєї науково-дослідної роботи 2 ілюстрації (з поясненням та без нього) та 1 таблицю.
4. Оформіть обрані елементи наукової роботи відповідно до викладених вимог.
5. Оформіть роботу в текстовому редакторі Microsoft Word. Структура роботи: титульний аркуш, ілюстрація з підписом, таблиця, що оформлена за вимогами до наукових робіт.

3. Рекомендації до виконання практичної роботи

Під час виконання практичної роботи № 1 використовується науковий стиль, частіше його різновид – класичний науковий стиль. Для класичного наукового стилю характерним є логічна послідовність викладення думок, впорядкована система зв'язків між частинами роботи, однозначність використаних термінів та смислова точність, висока насиченість змісту і разом з тим його лаконічність, завершеність та змістовна цінність роботи. У науковому тексті частіше використовуються складнопідрядні речення, що пояснюється конструкцією тексту, у якому виражено умовні зв'язки, що мають чітку схему та допомагають побудувати хід думки. Безособові речення використовуються у наукових текстах при описанні фактів, явищ, процесів.

Іншим правилом наукового викладу матеріалу є ясність, лаконічність, чіткий зміст. Не слід в тексті використовувати наукові терміни, що є близькими за своїм змістом для позначення одного поняття, іноземні слова і терміни, якщо є вітчизняний аналог, скорочення позначень одиниць фізичних величин та математичні знаки при застосування без цифр.

За правилами етики, ініціали у прізвищах, що згадуються у роботах, ставляться перед прізвищами. Після прізвищ ініціали ставляться, якщо перед прізвищем подається посада, звання і т.д. вчені звання, як правило, наводять без скорочень.

На рівні цілого тексту визначальними характеристиками є цілеспрямованість, логічна послідовність, відсутність емоційно забарвлених елементів мови, наявність точних висловлювань, наявність спеціальної термінології.

В результаті виконання практичної роботи №1 рекомендується обов'язково засвоїти 10 навчальних елементів.

4. Індивідуальні завдання

Повністю вся робота виконується за індивідуальною темою науково-дослідної роботи, затвердженої на засіданні кафедри фізичної географії та картографії. Відповідно до обраної теми визначаються таблиці та ілюстрації. Вибір та обґрунтування обраних компонентів здійснюється самостійно студентом.

Рекомендована література:

1. Єріна А.М., Захожай В.Б., Єрін Д.Л. Методологія наукових досліджень: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – С. 12-17.
2. Кілінська К. Основи науково-дослідної роботи з географії: Навчально-методичний посібник. – Чернівці: Рута, 2001. – 112 с.
3. Макосон Ю.В., Пилипенко В.В. Основи наукових досліджень в економіці: Навчальний посібник. – Донецьк: Альфа-прес, 2004. – 144 с.
4. Основы научных исследований. География /Под ред. Н.Д. Пистуна и Г.И. Швобса. – К.: Выща школа Головное изд-во, 1988. – С. 82-104.
5. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – С. 14-44.
6. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень: Конспект лекцій. – К.: Академвидав, 2005. – С. 49-95.